

BRAT JOHANAN**„Chrześcijanizm i antysemityzm”**

Społeczny Instytut Wydawniczy ZNAK, Kraków 2000

Od wielu już lat powszechnie dostępne są w Polsce rozmaite publikacje antysemickie. Bez trudu można je nabyć na rozmaitych straganach, w kioskach, straszą nawet z witryn niektórych księgarń. Po dyskusjach nt. tragedii w Jedwabnem liczba tego typu wydawnictw znacznie wzrosła. Z tym większą zatem przyjemnością przycho-

dzi mi recenzowanie książki stanowiącej zdecydowaną przeciwwagę dla tej agresywnej, pełnej jadu pseudoliteratury. Brat Johanan (tj. Jan) Elihai to Izraelczyk pochodzenia francuskiego, od czterdziestu trzech lat mieszkający w Izraelu. Jest księdzem katolickim, członkiem chrześcijańskiej wspólnoty języka hebrajskiego. Od wielu już lat oddaje się sprawom pojednania palestyńsko-izraelskiego i chrześcijańsko-żydowskiego. W 1984 roku przebywał w Watykanie, gdzie dyskutował na powyższe tematy z Janem Pawłem II. Wnioski z tych rozmów stanowią obszerną część książeczki „Chrześcijanizm i antysemityzm”.

Autor podjął się dokonania swoistego bilansu stosunków chrześcijan i Żydów od wczesnego średniowiecza aż po czasy obecne. Zdziwiająco wydać się może fakt, iż historię tę (jakże przecież obszerną) udało się spisać na kilkudziesięciu zaledwie stronicach. Jednak bynajmniej nie jest to rozprawa pobieżna czy niekompletna, wręcz przeciwnie. Liczba faktów i bogactwo argumentacji wprost przytłaczają. Jeszcze bardziej przytłaczająca jest zawartość merytoryczna książki. Johanan zgromadził w niej niezliczone mnóstwo przykładów absolutnie nieludzkich,

bestialskich uczynków popełnianych przez chrześcijan wobec ich *starszych braci w wierze*. Krucjaty, inkwizycja, stopy, szubienice, skrytobójstwa..., wreszcie epoka Szoah.

Gehenna Ludu Mojżeszowego została tutaj przedstawiona w sposób niezwykle. Z ogromną pasją i namiętnością, z budzącą przerażenie szczerością i dosłownością, jednak bez odrobiny zacietrzewienia czy jakiegokolwiek fanatyzmu. Autor wielokrotnie podkreśla wagę czynów pozytywnych, czynów wielkich i chwalebnych, na jakie zdobywali się w stosunku do Żydów katolicy. Opisuje poruszające historie męstwa tych, którzy ukrywali Żydów w czasie okupacji, cytuje encykliki papieskie, przywołuje bijących na alarm historyków. Zwraca uwagę na ogromny kontrast pomiędzy szlachetną postawą jednych a bezmyślną i potworną w swym wyrazie agresją innych.

Książka izraelskiego duchownego uzmysławia, iż Jedwabne wcale nie było odosobnionym przypadkiem, a współczesne bojówki subkulturowych neonazistów mają bardzo liczne „wzorce” do naśladowania...

Niezwykle istotne są fragmenty książki dotyczące specyfiki chrześcijańskiego antysemityzmu, który wbrew pozorom różni się znacznie od „zwykłych” odmian rasizmu, oraz wyjątkowości Holokaustu, zagłady, której w rzeczywistości nie da się porównać z żadnym innym ludobójstwem, która stanowiła i wciąż stanowi wydarzenie zupełnie bezprecedensowe.

Jan Elihai jest w swych wywodach niezwykle wiarygodny, tekst opatrzone został licznymi odsyłaczami do pozycji, które autor cytuje (a robi to bardzo chętnie); dokładność adresów bibliograficznych w przypisach zadziwia, nadaje pracy stricte naukowy charakter.

Bardzo cenna jest również przedmowa autorstwa ks. Michała Czajkowskiego oraz obszerne posłowie abp. Henryka Muszyńskiego, utrzymane w duchu pokoju, tolerancji i otwartości, czyli wartości PRAWDZIWIE chrześcijańskich, o których tak często zapominali sami chrześcijanie.

A skutki owego zapomnienia niejednokrotnie nie mieszczą się w głowie.

MICHAŁ FRIEDRICH